

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школски Листа“ у Сомбор.

Бр. 10. У Сомбору 15. Октобра 1890. Год. XXII.

КО ЈЕ КРИВ, ШТО ЈЕ ШКОЛИН РАД НЕДОСТАТАН?

(За награду.)

(Наставак.)

Основна школа, која се еминентно назива народном школом, оптерећена је многим наставним градивом. Наставни план у многом се не слаже с потребама народа и задатком основне школе, која треба да народ просвјетљује. Наставним планом није се основна школа начинила народном школом, него се, као што је лијепо примјетио г. *М. Петровић*, начинила универзитетом у малом.*) Стари Јелини нијесу имали оваковијех универзитета, али је њихове школе задахњивао народни дух. Дивно то разлаже *Дитес***): „Не може се ни замислити разумно васпитање и паметна настава без језика и културнога блага онога народа, којем дијете припада. Језик, који је дијете од матере научило и који у школи слуша, то је оно, што је народно — и од куда бисмо могли узети бољу грађу за читанке, ако не из ризнице народне књижевности и из дјечије околине, у којој је дијете расло? Гдје би у опште и могла бити добро уређена народна школа, а да није народна и да не би морала бити народном? И гдје је тај разумни васпитач, који би дијете отргао од народнога живота и народнијех обичаја.“ Страни, дакле, елементи не спадају у народну школу, исто као ни народни шовинизам, јер се тиме запријечује природни и хармонијски развитак и јер се тиме распаљују страсти, које унесрећују и народ и државу.

Куд су дјеца претоварена многом науком, туда је и учитељ силним послом. Лијепо каже *Дитес****) на једном мјесту: „Уз то се на учитељство гомилају са свијех страна захтијевања

*) *Школски Лист*. 1882. стр. 4.

**) *Др. Фр. Дитеса: Методика за народне школе. Превео М. П. Шапчанин. Стр. 35.*

***) *Naturlehre des Moralischen und Kunstlehre der moralischen Erziehung. Стр. 92.*

и одговорности, а подвржено је тако строгој критици, као ни један сталеж, да чисто вјеровати морамо, да свијет, различни сталежи и многе власти, захтијевају, да учитељ мора бити чаробник и анђео у једној особи.“ У народну школу спада народна економија и она треба у томе дјецу да подучава, али је врло неупутно, кад се материјално стање учитељево одвисним чини од школскога врта. Ту мора учитељ гајити воћке, дудове, винову лозу и то мора бесплатно да дијели народу. Тиме се потпомажу два зла: учитељ, који мора да ради много послова, привикава се површности, а народ, мјесто да га школа подучава, потпомаже се у свом нераду. Главно је, да школа пробуди у народу већи мар за поједине гране господарства и тако ће се брже подићи благостање народно, него да се сваке године раздаду милијуни воћака, оваца, пчела и т. д.

Учитељ је уз то остављен већином сам себи, мало гдје има вијерна пријатеља, топла савјетника и бодра потпомагагелца. Сваком се чини, да му је на терету учитељ са својом школом, те се за то не само не потпомаже, него му се још стављају свакојаке препирке на пут. То не раде само они, који са школом не имају никаква посла, него баш они, који су позвани, да се старају за школе.

Надзиравање од стране људи, који су на то позвани, бива већином површно, а често веома неправедно. Школски референти, или како се другачије зову надзорници, или не разумију свога звања, или га обављају летимице. У школи се забаве врло кратко вријеме, на јуриш прегледају наставни рад учитељев, високим тоном говоре и набусито поступају с њим, често му пута по војнички читају масну лекцију, а никада му скоро не дају педагошко-дидактичних упутстава, која би учитељ у напредак примјењивао у свом трудном раду. Нијесу школе постале зарад надзорника, него су надзорници постављени, да својом способношћу, јачом педагошком спремом и већим школским искуством благотворно утичу на учитељев рад у школи. Они не треба да забораве, да својим прегледањем учитељева рада треба да учитеља практично настављају и васпитавају.

Ни школске власти не поступају боље са учитељем. Ни један сталеж није толико занемарен као учитељски. Од највише до најниже власти знаде се за сваку махну и погрјешку свакога појединога учитеља, па и они, који не би требало да за то знају. А уз то није учитељство довољно заштићено против

нападаја злобнога свијета. Учитељ налази се у тако несретном положају, да је изложен сваковрснима нападајима, од којијех га нема нико да брани на том злобном свијету. Сваки и најмањи његов тренутак држи се за смртни гријех и ето на њега муња и громава. Па и онда, када је сасвијем невин, осјети ударац господарска бича. Такав поступак убија вољу и најболега учитеља. А што ће бити с учитељем, који је слаб, који је невјешт, којег би требало потстицати, одушевљавати и потпомагати? Само се каже.

Све то зачињава слабо материјално стање народнога учитељства. Човјек, који се утапа у материјалној невољи, губи све своје одушевљење за рад, нестаје му добре воље и пада у очајање. Он и не ради више, него вегетира као и маховина у тами и под снијегом.

Но све то још није доста. Нека школа ради, како му драго озбиљно, правилно и добро, опет се не показује успјех, који се очекује, јер се школин најуспјешнији рад уништује у ваншколско вријеме. Живот изван школе сасвим је противан школскоме животу, те овај у судару са оним првим мора подлећи, пошто је слабији. *Дитес**) овако карактерише јавни живот: „Племенитост и доброта нијесу идеали данашњег времена, идеја и позив човјечности не имају никаква земљишта у пустом духу данашњег времена. То је тјесногруди, саможиви, скотски дух сталеза, раса и партаја, који не има никаква смисла за оно, што је далеко, велико и цијело, који не има никаква чувства за туђу срећу и несрећу, који никако не поштује части и мира људскога, који ни чим не схваћа опште мете свога племена. И управо на висини друштвеној у класи, која влада, која се поноси, да је присвојила право наображење, класично-хуманистично са хришћанско-народним, која мисли, да има све врлине интелигенције и карактера, управо ту сретамо врло често страшну пустолину духа и срца. Стара наука и истина, која учи, да су људи браћа, уклоњена је и омражена, данас треба да буде господе и слугу; заслуга и врлина изгубиле су своју вриједност, мјесто ње употребљава се доље шака, горе ртењача; лукавост је боља од поштења, сила од правде, лицемјерство од мужевности; истина је мученик, а лаж занат, који цвјета, слободоумље је порок, а сервализам дика; ништа више није свето; званост се продаје за сврхе партаје, за вањске пробитке, за

*) Pädagogium, XI. Jahrgang. Сrp. 2.

плаћу, за приход, за титуле, ордене и друге милости, патријотизам је карикатура, вртоглавица, просјачки штап, државништво ћар, плеткарство, лојалност је маска гаднијех плетака, религија је цимер, кулук, занат, крава музара, агитацијоно средство, пожарна буктиња, политичан инструменат, трговачка роба, апарат за обезумљење, баук и т. д.⁴. Такав зар живот друштвени да не редуцира и најбоље васпитање школско ?

Неуспјеху школину крива је дакле држава, која се не стара оном бригом за школе, којом би требало, да се за њих брине; која не тежи, да се оснивају школе са више учитеља и да су те школе уједно ваљане, да одговарају не само својој великој задаћи, него да су у сугласју са духом и животом појединих народа и вјероисповијести; која не оплемењује јавни друштвени живот, да својим кваром дјелимице или сасвијем не уништује школин рад.

Крив је томе пуно и сам учитељ, који не умије васпитавати својијех ђака, или то не ће да ради, како се од њега захтијева. *Радуловић**) вели: „Школско здање може бити како удесно и угледно, школски намештај како згодан и удесан, учила може бити у изобиљу и све најбоља и најудеснија и школска власт може издавати најбоље наредбе и најтачнија упућства, у опште све може бити како добро и лијепо, па ипак ако не ваља учитељ, не ваља ни школа.“

Хајде, да сад покушамо означити, шта и како треба да ради држава и школа, односно учитељ њезин, па да школа получује боље успјехе, него до сада.

Од потребе је, да понајприје означимо, шта је задаћа народне школе, јер ће нам онда посао ићи лакше од руке.

(Наставиће се.)

*) *Српска народна основна школа. Стр 36.*

КАКО ЋЕМО УЧЕНИКЕ РЕДОВНОМ УЧЕЊУ ЛЕКЦИЈЕ ПРИВИКНУТИ ?

Један од главних задатака и дужности учитељевих јесте тај, да истражује и сабира све могуће начине и најзгоднија и најуспешнија средства, којима би код на васпитање и образовање поверене му школске младежи што сигурнији и бољи успех получити и вредноћи, сталности и истрајности што лакше и боље приучавати их могао, тим више, што без ових врлина она и у доцнијем животу ни себи, ни своме, ни друштву човечијем од користи била не би.

А као што је познато, добар успех ћемо иначе код ученика постићи онда, када се за сваку лекцију сами добро приправимо, те с вољом и одушевљењем у школи радимо и ако нам је настава занимљива, јер тада нас ученици с већом пажњом и с већом вољом слушају и науку радије примају, будући им је цела душа наставом обузета.

Али се и поред свега тога међу множином ученика налази и таквих, који ипак лекцију не ће да науче, а највише с тога, што се надају, да их учитељ не ће ни питати, као што и није могуће увек све ученике сваку лекцију преслишавати, особито онемог учитељу, који сва четири разреда има.

Услед тога држим, да је сходно у ту цел одабрати од најбољих ученика онолико, колико скамија имаде и у сваку скамију по јединог таквог поставити, који ће пре школске наставе како до подне, тако и после подне све оне ученике, који у његовој скамији седе, сваку поједину лекцију редом преслишати; јер када деца знају, да ће заиста сlišана бити, то ће увек пре лекцију научити, него иначе; ово нам је свима из сопственог искуства познато.

За време сlišања имају сви пажљиво слушати и пазити, чиме се и они ученици, који су већ преслишани, још боље у дотичном предмету усавршавају. А сваки ученик слуша оно, о чему се у његовој скамији говори.

При том се наравно не би смело викати, већ само тако гласно говорити, како само они ученици, који у једној и истој скамији седе, чути могу.

Слишатељи (монитори) пак имају на једној бележници написати имена свију оних ученика, који тог дана лекцију знали нису, као и предмет, из којег су сlišали — и пре, него што учитељ у школу дође, исту бележницу на сто његово ставити, како би учитељ одмах сазнао могао оне ученике, који су у школу неприправни дошли и лекцију научили нису.

Учитељ треба увек све такве тога часа да преслиша ради уверења, а може се догодити, да и између њих гдекоји лекцију добро одговори, ма да је пред сlišатељем знао није, али је после тога које од сlišања, док је сlišатељ друге испитивао, а које и сам учењем до доласка учитељева лекцију научио.

Кад учитељ све записане ученике преслиша, онда, разуме се, треба и остале ученике као и саме сlišатеље да испитује, а у случају, да којег од ових последњих више пута ухвати, да лекцију научио није, има одмах на његово место другог за сlišатеља поставити, чиме се деца на надтицање потичу и на редовније учење лекције побуђују.

А и јесте једно од главних и значајних педагошких начела, да се бољим ученицима надмоћ прибави.

Овај поступак је за све, а поглавито за школе са једним учитељем нуждан и сходан, јер му пружа прилику, да се о спремању и приправљању свију ученика увек осведочити може, што би му иначе доста тешко и немогуће било, тим више, што се на нашу велику невољу још

Увек налази доста таквих школа, у којима број ученика ни најмање не одговара броју учитељских сила.

Поменути начин такође одвраћамо ученике и од ларме и вике и разних неприлика, које се иначе међу њима пре и чешће догађати могу, када никаквим учевним предметом забављени нису; будући су ученици услед тога мање више приморани да сваку лекцију и задатак сваки пут добро науче, то се тако редовним учењем мало по мало вредноћи, сталности и истрајности приуче тако, да им то навиком постане.

А врлине се и могу само непрестаним и дуготрајним вежбањем у душу човечију стално усадити и укоренити.

То нам пак и по узвишеном и племенитом позиву нашем у најсветију дужност спада, да свом народу дајемо вредне и истрајне чланове, који ће бити чврсти поборници рода свога и који се не ће од најмањег поветарца као слаба шибљика пољуљати, већ који ће имати толико снаге и истрајности, да ће као непомично тврдо стење и најжешћој и најсилнијој бурни одолети моћи.

А ако икоји, то наш српски народ заиста потребује људи чврста карактера и гвоздене истрајности, који би у стању били са нашег и одвећ мутног и натуштеног неба оне кобне црне облачине разгонити, како би нам што пре сунце лепше среће, боља напретка и сјајније будућности синило и живот нашег патничког народа већом топлотом и сјајнијом светлошћу својом озарило.

Куниново, 18. августа 1890.

Теодор Панић, управитељ-учитељ.

СРПСКО ЗАБАВИШТЕ У СОМБОРУ

у години 1888/89.

Године 1888/9. било је у забавишту 58 уписане деце. Од тих је 36 мушк. и 22 жен. По вери је било 44 православне, а 14 римске вере. Априла и маја до краја јуна било их је највише.

Деца та занимала су се са Фребловим играчкама и то са четир ковчежића, са четвороуголним плочицама, са троуголним плочицама, даље са дашчицама, са пругићи, са кругови и полукругови и са провлачењем хартије.

Први појам о Богу даван је деци у свези са познавањем родитеља и њихове родитељске љубави к деци.

Оцигледна настава о предметима, што се у забавишту и на дому налазе, као и о домаћим користним и шкодљивим животињама.

Уз то су деца учила на памет и појати. Прокимени: Буди, Господи, милост Твоја. Крепост моја и пјеније моје. Појте Богу нашему, појте. Јако возвеличашасја дјела Твоја, Господи. Ти, Господи сохраниши ни. Спаси, Господи, људи Твоја. Господ крепост људем. Помолитесја и воздадите. Тропар божињи и цветни. Сви јазици.

Песме за певање употребљавале су се ове: Ја сам Србин, српски син. Ја сам млада Српкиња (обе по Деспотовићеву тексту). Већ се поља сва зелене. Зелени се мио брег. Рујна зора кад на прозор. Уз'о деда свог

унука. Ево нас опет, зелени бреже! Благо нама птицама. Весело сам дете. Хајд' на ноге, хајд' у школу! Ал' се небо осмехива. Песма младог занатлије. Голуб седи на стрејици. Челица и голуб. Лети чела малена. Meg-érett a cseresnye. Akkor szép azerdő. Nagy a világ, kicsiny benne a hazám итд.

Игре су се употребљавале ове: Полетела мала ласта (с песмом). Слепи миш. Игра коло (с песмом). Паун пасе (с песмом). У колу је јагње, на пољу је вук. Ко је моје гушче укр'о (с песмом). Један, два, три, четир пет.

На памет учише и красословише деца ове песмице: Мајка преде танку жицу. Лаза, материна маза. Болно чедо. Свет је круна. Мали Јова. Зашт' два уха да имамо? Ми смо деца весела. Ја сам ветар. Јунак. Зелени се ливада. Дивно гора листа. Ој, сунашце, што разговниш. Страшљивац. Птица у кавезу. Зора млада на истоку плави. У зеленом гају. Од зиме се не бојимо. Радујте се, јесен дође. Што си цветак покидао? Хвала Теби, Боже благи. С крстом легох и устадох. Поштуј оца свога. Божић Божић бата. Већ се земља из сна буди. Радује се птица. Одлетеше ласте. A hideg tél nekünk nem árt. Tavaszi dal. Egy évben van négy szakasz. A kis gyermek akkor jó. Fakadoz a fa levele.

О. Павловића, забавиља.

МИСЛИ И ИЗРЕКЕ

Јана Амоса Коменскога.

Избележио их Љубомир Лотић.

(Наставак и свршетак.)

Што се има ученицима предавати, све то им треба тако јасно разложити, да виде то пред собом као своје прсте.

*

Не туци никако због науке. Јер ако се ко не учи, томе није крив он, већ учитељ, што га не уме да учини жељним и жедним науке, не уме схватљиво да разлаже.

*

Не учи ништа, што не би одмах показао и рекао: на што је.

*

Многи се многом чему уче, али ипак мало знају.

*

Немилостиван је онај учитељ, који наложи какав посао ученику, а овамо му га потпуно јасно не разложи, нити му га покаже, ни помогне урадити, већ га пусти: да се с тим сам напиње, мучи и зноји, а када погреша, онда га бије и туче. А шта је то онда, ако не мрцнарење младежи!? То је тако исто, као кад би дадиља почела ударати још малено и недорасло дете нежних ножица за то, што се у ходу љуља и нагиба. Друкчије нас учи природа, на име: дотле подносити слабост, док снага не прихвати, а кад је снага ту, онда јој само разумно помагати.

*

При настави треба да се употребљавају сва чула, која само могу. Када се тако ради, за чудо, како то децу раздрага и како им олакшава разумевање.

*

Све што се у школама ради, мора служити и помагати будућему животу.

*

На што нам у школи тричарије и обмане, ако не да језгру, сламом заменимо, или место салом — димом се надмемо. На што нам наука, које се доцније морамо одучити, или је заборавити?!

*

Пре него што почнемо што предавати и учити, или чему већбати и образовати ученика, треба у њему да пробудимо за тај предмет истиниту жељу с погледом на корист, потребу, племенитост итд.

*

Не наставља младеж онај, који из разних списа тражи множину празних речи, приповедака разна смисла итд, да ју, чиме било, само напуни, већ јој треба образовати разум, да он сам — као што из пунољка лишће, цвет, воће и гранчице израсту, а друге године на гранчицама онет други пунољци — сварене појмове, проширујући у памтење, слева, док се цело са свим не усаврши.

*

Не учимо ништа на основу јединог ауторитета, већ све властитим умом и разумом.

*

Треба науке тако предавати, да се једном научено никад не заборави, већ да једно из другог расте, једно се на другом оснива и зида, тако, да се сва доцнија знања вазда с првима што више учвршћују и усавршују.

*

Питомац мора све, што се учи, добро схватити и добро запамтити, а то за то, што се само уз таку погодбу жељени успех постићи може.

*

Сва настава мора бити једна целина, као лиснати дуб на корену својему.

*

Све, чему се питомац учи, има му се темељно тумачити, те ништа не бркати, што се не односи на целину, већ оно, што се предаје, нека буде основа целине наставне.

*

Пошто од цели наставе зависи и темељност њезина, то треба све сродне предмете што чвршће спајати, да олакшамо наставу и ујамчимо јој успех, ако већ више што не можемо постићи.

*

Није доста само показивати како што треба да буде, већ морамо и разлога дати, зашто управо тако бити мора, јер нешто знати, значи: ствар са узрока познати.

*

Треба да учимо ученике све с узрока познавати и о њима размишљати.

*

Онај који поучава младеж, чија мисао још наличи на огледало у тами, мора на троје пазити: да прво јасно и разговетно приповеда о намишљеном предмету, а то му је правило; за тим да речено примером покаже и најпосле да понавља, док ученик по све добро не научи и разумети и приповедати и радити; ово последње зове се *вежбање*. Дакле: правило, пример и вежбање воде наставника к жуђеној цели.

*

Да учитељ пажњу у школи одржи, не сме допустити, да и ко говори, шаће, миче се, наслања се, под клупу гледа, или да се у што заблене, док он разлаже и приповеда; мора помагати ученицима, да оно, што се предаје лако схваћају и добро памте; даље: да у сред предавања често управља питања на ученике, да се осведочи, да ли пазе на оно, што се говори.

*

Учи децу, да чине, што ти чиниш; јер деца су као мајмуни, што виде, било добро, било зло, одмах се за тим поводе. За то треба: да се родитељи, дадиље и чељад понашају трезвено, мирно, озбиљно, учтиво, а свакако морално и то деци за љубав; особито пак учитељи треба да су најодличнији људи, да се понашају и владају љубазно, да су права огледала постојанства, јер се ученици стално на њих угледају а за њима поводе.

*

Уз наставу увек треба придодати деци и поуку: све, што чине, паметно да чине и да знају: за што треба тако да чине.

*

Децу треба примерима и опоменама непрестано навађати, да буду постојана у добру, а у супрот томе ваља их уклањати испред рђавих примера, гадних речи и разговора, који би јој душу кварили и тровали.

*

Дангуба учи грешити; јер мисао не уме мировати, па ако се не бави са корисним стварима, бавиће се са које чиме, са стварима празним, варљивим и ништавим. Због тога је врло корисно, да се деца увек нечим добрим забављају, било то игром, која би била у помоћ здрављу, или која би мисао бистрила, само да им прође време и да се не дангуби.

*

Где нема казни, нема ни бојазни.

*

Запта и казни мора бити не толико учења ради, колико ради владања, да на име отац, мати, васпитач или учитељ не трпе, ако опазе на деци што непристојно.

*

Побожност се најлакше даје усадити у човечје срце пре него што се и каквим настраностима натопа, натруни и препуни.

*

Прве три године—то су доба младости, кад се што се с њима роди — и развија, наличи дивљаштву, које се мора обрезивати и питомити.

*

И треба да ослепе они, који одвраћају очи од светлости.

*

Немој никад казвити дете у школи због науке, или за то, што

није што схватило, што се чега није сетило или учинило. Ако се не постигне то, да детињ дух сам вољно све прихваћа — идући за својим нагоном —, бадава ти онда набијати, надевати, синати у дете оео, што је духу његову противно; све ће ти онда бадава бити и најбоље ћеш урадити, ако се свега оканиш.

*

Учитељ сам мора свагда бити пример, жива слика онога, шта треба и шта не треба радити. Није ли он то, узалудан му је сваки рад.

*

Треба увек имати у памети, да осрамоћење више боли, него батине — и многи се више боје таке срамоте, него тучења.

*

Телесну казну не ваља често употребљавати (али кад се употреби, то да онда иде озбиљно); јер и лекарије кад се често узимају, навикне се на њих нарав, те после не дејствују.

*

Леним речима и оштрим кажњеним мора се одржати младеж у зашту и бојазни; само оно прво треба увек употребљавати, а ово друго тек по кад када, кад је права потреба. Но и тада да сва оштрина иде из љубави према детету.

*

Ко с младежи хоће да збира врлине, тај мора с једне стране да је жестином привикава на зашт и покорност, а с друге стране да је пријатношћу и веселошћу подстиче на вредноћу и рад. Срећан онај, који уме да погоди ово двоје.

*

Детету је прва школа крило мајчино, први му учитељи мајка са дадињом, а надзорници пак отац и одгајаоци.

*

Треба нагонити родитеље, да имају у свакој кући књижицу, у којој је описан информаторијум школе материнске, т. ј. начин о вештом одгајивању деце до шесте године, па да је читају, или даду читати.

*

Није никако могуће дићи цркве и општине из душевнога дремежа и чаме, до свечаним отварањем школа.

ИЗВЕШТАЈ

о српским вероисповедним школама старо-бечејским за 1889/90. шк. год.

Школска 1889/90. година започета је по предходно учињеној објави 21. Августа (2. Септ.) 1889. — За свакидашњу школу бехе 927 деце способних и то 474 мушких и 453 женских. За повторну пак 311, од којих 132 мушких и 179 женских. У свакидашњу школу уписало се 352 мушких и 343 женска детета, укупно 595 деце. — Није дакле ишло у школу 332 деце, 122 мушких и 210 женских. — У повторну школу уписало се 39 мушких и 74 женске, свега 113. Није ишло у школу 93 м. и 105 ж. — Свега 198 деце.

Полгодишњи јавни испит одржан је 19., 20. и 21. Фебруара 1890.

О успеху показаном на томе испиту поднесен је у своје време местном шк. одбору од стране подиисаног извештај.

Здравствено стање деце беше у години овој сасма повољно, јер осим неколико случаја мресе, других заразних болести било није, због којих би се школе затварати и школска настава прекидати морала.

По решењу местног школског одбора заказан је био испит у повторним школама за 15. април о. г., но на жалост морам изказати, да на испиту у мушкој школи беше само *једно*, а у женској *двоје* деце присутно, са којима је — у колико се могло, испит одржан, но успех по таком броју деце није било могуће оценити. О овој немлој околности нисам пропустио местни школски одбор у једној од најближих седница устмено извести.

Као што је лане напоменуто, тако исто и овом приликом напомињем, да би ове испите у повторној школи сввакојако до Ускреса одржати требало, док још пољски послови нису приспели, јер чим пољски послови приспеју, деца ова поред врло млаког заузимања од стране општинског поглаварства листом школу наусте, те се тако никада не да прави рад у овој школи видети.

У недељу 3. (15.) јуна пре божаствене службе одржан је испит из веронауке и матерњег језика са оном српском децом, која местне туђинске школе походе. У овој школи било је десет ученика, 5 мушких а толико женских. На испиту их беше присутно 4 мушке и 5 женских, свега 9. — Учио их је г. Милан Кириловић. — Успех се показао из веронауке *врло добар*, а из српског језика *добар*.

По закључку местног учитељског збора а по самој вољи местног школског одбора одржани су главни годишњи испити 10., 11., 12., 13. и 14. јуна по овом реду:

I. У недељу 10. (22.) јуна пре службе Божије држан је испит из црквеног појања. Децу је уз особену награду настављао г. Милан Кириловић. — Успех се показао *добар*. — За тим је био испит код г. Антонија Освалда, учитеља нотног појања и певања, који је уједно и ликовођа српске црквено-певачке дружине старо-бечејске. Успех како у теоретичном познавању нота, тако и у самом практичном вечбању и нотном појању и певању беше *врло добар*. — Исти нас је господин више пута изненадно са леним појањем при св. литургији у два деција гласа, што му се свакојако у похвалу и признање узети има.

II. Исти дан по подне обављен је испит у селиштној школи код г. Стевана Перића учитеља. Деце беше уписано у I. разред 7 мушких и 8 женских. Свега 15; у II. р. 7 м., 3 ж. Свега 10; у III. р. 8 м. 2 ж. Свега 10, а у IV. р. 5 м. 6 ж. — 11. Свега 27 м. 19 ж. — 46. — Од свих је остало до краја године: у I. р. 6 м. 7 ж. — 13; у II. р. 6 м. 3 ж. — 9; у III. р. 8 м. 2 ж. — 10, а у IV. 3 м. 6 ж. — 9. — Свега 23 м. и 18 ж. — 41, од којих је једно Мађарче. Успех је био: из свију предмета *врло добар*, осим устменог рачуна, геометрије, краснописа, појања и певања и ђимнастике из којих беше успех *добар*.

III. Дана 11. (23.) јуна пре подне беше испит у IV., V. и VI. женском разреду. Учитељ је подиисани. Ученица се уписало у IV. р. 37.,

у V. р. 12, а у VI. р. 5 = 54. Од тих оста до краја: у IV. р. 26, у V. р. 8, а у VI. 3 = 37 ученица. Испиту је председавао као повереник местног шк. одбора за овај испит благор. г. Мита Радановић адвокат и члан истога одбора. — Успех у предаваним предметима по бележкама г. повереника беше: из црквено-словенског читања и разумевања, геометрије, науке о чувању здравља и цртању *добар*, а из свију осталих предмета *врло добар*.*)

IV. Тај дан после подне држан је испит у V. и VI. разреду мушке школе код г. Јована Чиплића учитеља. У школу ову уписао се у V. р. 25, у VI. р. 16, свега 41 ученик. Остало је пак до конца школске године у V. р. 17, у VI. р. 10, свега 27 ученика. — Успех беше из српског декламовања и цртања *добар*, а из свију других наставних предмета *врло добар*.

V. 12. (24.) пре подне одржан је испит код г. Јована Михајловића учитеља III. и IV. разреда мушке школе. — Ученика се уписало у III. р. 58, а у IV. р. 50, свега 108. — Од тих остало до конца године у III. р. 50, у IV. р. 42, свега 92 ученика. — Успех је био *врло добар* а у срп. декламовању, црквено-славенском читању и разумевању, цртању и гимнастици *добар*.

Овде се приметити има, да је ова школа бројно претерећена, тако, да ни законитом броју деце, ни величини школске дворане не одговара, али поред свега тога успех је ипак онаки, какав се желети може.

(Свршиће се)

*) Овом приликом изложила је учитељица ручнога рада гђа Марија Жекић радосно ученица ове школе, које су присутне госпође, како чланице „Просветне задруге Сркиња“, тако и остале, прегледале и са врло добро и похвално оцениле.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Српски учитељски конвикт у Н. Саду. Његова Светост г патријарх српски **Георгије Бранковић** изволео се примити од учитељске скупштине понуђеног му *покровитељства* за срп. учитељски конвикт у Н. Саду и *приложио је уједно 100 фор. на ту цел.*

На срп. учитељски конвикт у Н. Саду приложио је г. Ђорђе Николајевић митрополит сарајевски 500 ф. а. вр., даље је приложила на ову цел и гђа Јулија Јовица рођ. Стратимировић из Будимпеште 3 ф., ст. стапарска општина 10 ф. Слава им и Бог их поживео!

Добротворна задруга Сркиња у Вел. Кикинди уписала се за члана потпомагача у друштво овог конвикта с пуним прилогом од 50 фор., које је већ и послала. Слава јој!

Ћилимарство. На париској изложби продата је знатна количина Ћилимова Ћилимарског друштва из Пирота. А исто је друштво награђено златном медаљом. У Ужицу пак отпочета је по нацртима г. Ђоке Миловановића проф., а уз потпору минист. нар. привреде израда Ћилимова по персијском систему. Успех је сасвим повољан.

Нови чланови архиђијецезалног школског Одбора. Под председавањем Његове Светости Патријарха србског Георгија Бранковића држана је епархијска скупштина у Ср. Карловци 1. Октобра, којом приликом међу осталим важним закључцима изабрани су и нови чланови архиђијецезалне конзисторије, административног и школског одбора. Ново изабрани чланови архиђијецезалног школског одбора је г. Вељко Петровић учитељ у Земуну, Влада Марковић учитељ у Митровици, Ђорђе Петровић професор на богословији, Васа Вујић професор на гимназији. Стева Поповић (Вацки) зем. посланик (Товарник), Петар Петровић управитељ штедионице и председник црквене општине у Земуну, Арса Поштић учитељ у Винковци и Алекса Рајковић учитељ у Карловци.

Испитно поверенство за учитељску службу на нижим народним школама у Загребу постављено је на темељу закона школског од 31. Листопада 1888. за 1890/1 и 1891/2 и то како сљеди:

Управитељем испитног поверенства г. Ђуру Арнолта равнатеља учитељске школе у Загребу; замеником његовим г. Степана Басаричка професора исте школе; чланови истог поверенства јесу: г. г. Петар Радуловић управитељ срп. учитељске школе у Карловцу; Томислав Ивканец и Милан Рогуља професори и Вјенцеслав Новак и Фрања Хокман учитељи кр. мушке учитељске школе у Загребу, даље: Милана Кобалија и Даворина Божића учитеље вештаонице и Скендера Крајца учитеља у Загребу.

Нова учитељска места. У Руми на српској (комуналној) школи за II. разред установљена је дефинитивно паралелка и при истој школи системизовано је једно место за учитељицу православне вере с платом од 400 ф. станарном од 100 ф. и местним доплатком од 100 фор.

У вишој девојачкој школи српске црквене општине сомборске уписано је ове године 104 ученице, дакле са 12 више, него што је лане било. Многе су ученице са стране и то из различитих крајева српских од Сент-Андрије до Земуна и од Вршца до Глине.

Гимназија српска у Карловци. У гимназији карловачкој уписано је ове године 310 ученика, ово је највиши од до сада постигнутих бројева. У благодарјеније примљено је 40 отличних и сиромашних ученика, али ће покрај благодарјенија установити се конвикт, у коме ће остали ученици по 8 фор. месечно добијати сваки дан обед и вечеру.

Здање гимназијално већ је под кровом и изгледа са својим кулама инпозантно. Оно ће се године 1891. довршити и споља и изнутра и служиће народној просвети на корист, а блажено упокојеном патријарху Герману и његовом брату пречастном господину Стевану Анђелићу пароху митровачком на славу и за вечити спомен дарежљивости и љубави к цркви и просвети народној.

Скамије по системи Ликротовој. Творница скамија гвоздених Леополда Фајвела у Будапешти своје скамије израђене по системи Ликротовој, које су до сада по 16 фор. продавање, сада продаје по спуштену цену од 12—14 фор. Ове су скамије врло практичне и могу се добити под фирмом Feivel Lipót vasgyára, Budapest, Aradi utcza 60 sz. Упозорујемо

ел. школске Одборе, да оваке од вис. Министарства угарског препоручене скамије за школе своје набавити постарају се.

У српској учитељској школи сомборској има ове године 159 ученика и то 72 приправника и 87 приправница. Како је прошле године у тој школи било 156 ученика, то је ове године број ученика са 3 порастао и ово је највећи од до сада постигнутих бројева у овој школи.

Избор учитеља и учитељица. За учитеља у Лалићу изабран је свршени приправник Душан Мокић; за учитеља у Сентомашу изабран је досадањи уч. Станишићи г. Павле Коњовић; за уч. у Силбашу изабран је г. Кузман Миловановић, учитељ Добо-Ковиљски. За учитеља у Куманима изабран је г. Стеван Перишић, учитељ Јасеновачки. За учитеља у Мостару изабран је свршени приправник Светислав Павковић. За учитељицу в. дев. школе у Сарајеву изабрана је гђца Милева Павковска, свршена приправница; за учитељицу у Стапару изабрана је свршена приправница Марија Ђуришићева; за учитеља у Горњем Карловцу изабран је г. Никола Шумоња, учитељ петрињски; за учитеља Ш. раз. средерне школе сомборске изабран је г. Велимир Чонић, досадањи привремени учитељ на истој школи; за учитеља у Баји изабран је г. Сава Глибољски; за учитељицу у Брчком изабрана је свршена приправница Марија Подградска; за учитеља у Крупи босанској изабран је Бошко Илачевић, свршени приправник; за учитеља у Парагама изабран је свршени приправник Ђорђе Петровић; за учитеља у Старом Футогу изабран је свршени приправник Жарко Алексић; за учитељицу у Турији изабрана је Милева Пајтићева, свршена приправница. Лаврентије Хавел Михајловић наместни учитељ у Бингули наименован је за привременог учитеља у истом месту. Симеон Вуксан учитељ у Крњу именован је за учитеља у Петровци. Душан Поповић учитељ у Мокрину именован је за привр. учитеља у Руми. Стана Гламочлија Мутавчићева привремена учитељица у Ст. Пазову наименована је за праву учитељицу у истом месту. Привремена учитељица у Голубинци гђца Ангелина Георгијевићева наименована је правом учитељицом у истом месту. Наместна учитељица у Боботи Љубица Нешићева именована је правом учитељицом у истом месту. Катарина Трифуновићева наместна учитељица у Белегишу именована је за праву учитељицу у Гргуревци. Стеван Марковић наместни учитељ у Острову именован је привременим учитељем у истом месту. Тихомиљ Љубинковић наместни учитељ у Вери именован је привременим учитељем у Рачи. Г. Анастасије Милан Марин досадањи учитељ у Марадику премештен је за учитеља у Голубинци. Г. Димитрије Гудурић учитељ у Адашевци премештен је за учитеља у Суботишту, а Ђорђе Крстић свршени приправник постављен је за привременог учитеља у Адашевци. Гђа Милка удова Ковачићка рођ. Хајдинова именована је за привремену учитељицу у Медку. Ђорђе Ђорђевић привр. учитељ у Иригу наименован је правим учитељем у истом месту.

За члана варошког школског Одбора у Суботици изабран је отлични учитељ на тамошњој српској школи г. Ђорђе Гојковић. Приликом

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

овога избора добио је г. Гојковић гласове од чланова обадве тамошње странке, јер он са својих заслуга у школи и са свог правог учитељског примерног понашања љубав и поштовање код свију својих суграђана без разлике вере и народности и без разлике на политичке партије подједнако ужива.

НОВЕ КЊИГЕ.

За приказ примили смо ове књиге :

Рачуница за II. разр. народне школе. Свеска I. (Треће поправљено издање.) Цена 10 нов.

Рачуница за III. р. народне школе. (Треће поправљено издање.) Цена 12 новч.

Рачуница за IV. разр. народне школе. (Треће поправљено издање.) Цена 20 новч.

Ове три рачунице према наставном плану в. кр. уг. Министарства и српско-народног Шк. Савета, а по најновијим изворима написао је Аркадије Вуковић, учитељ; све три књижнице одобрене су од в. Шк. Савета у српским народним школама, јесу издање књижаре Л. Јоцића у Новом Саду, а штампане су 1890.

Мађарско језикословље у практичним примерима. По наставном плану в. кр. уг. Министарства од 1879. за српске основне школе удесио Јован Илијић, управ учитељ. (Друго са свим поправљено издање.) III. свеска. За IV. разред. Цена 30 нов. Издање књижаре Л. Јоцића у Новом Саду.

Мапа краљевине Србије. За ученике основних и средњих школа. Од Бешлића. Цена 30 пара.

Земљовид је лепо израђен на финој хартији са четири боје. Све је тачно означено, као: планине, реке, путови, жељезничке пруге и станице, вароши, варошице са бројем становника, окрузи и срезови и т. д.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— На новооснованој православној вероисповедној српској женској школи у српском Великом Сент-Миклошу тражи се учитељица с платом од 300 фор. слободним станом и огревом. Молбенице се до 1. Новембра имају поднети.

— У Елемиру на срп. вероисповедној школи тражи се учитељ. Плата је 400 ф., стан, башта и огрев, а за перовођство награда од 50 ф. Рок 12. (24.) Октобар.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Пропустити не могу, а да преко овог цењеног школског органа не изјавим славној срп. прав. цркв. општини у Мохолу своју учтиву благодарност.

Да не би школска настава уштрба подносила за време моје болести, постарала се славна општина мољска мени за заменицу у лицу гђе Љубице Гергурове испитане учитељице и давала ми је за цело време боловања мога новчане припомоћи. Ја сам по неизказаном промислу Божијем оздравила и славна општина мољска ме је по једнодушној жељи својој по ново за своју учитељицу примила.

На овако ретком хуманитарном примеру моје општине овим изричем славној општини највећу благодарност са жељом: да Бог поживи г. г. чланове прав. црквене општине мохолске, који су ми будућност моју осигурали, а ја ћу из благодарности ревносним радом у нар. школи и мојим понашањем старати се, да то лепо поверење оправдам.

У Мохолу, Септембра 1890.

Даринка Берићева,
учитељица.

Благородни госп. др. Арон плем. Војновић председник срп. прав. цркв. општине и местног школског одбора у Ст. Бечеју изволео је даровати преко 46 ком. књижица за народ ради награде добро учећој се школској младежи. Исто тако и на ту цел даровала је „Просветна задруга Српкиња“ 57 ком. истих књига, а славни местни шк. Одбор одредно је своту од 5 фор., да се и за то набаве књиге ради награде. На свима овим племенитим и родољубивим даровима у име награђене деце нека приме најтоплију благодарност. Хвала им и: „Живели!“

У Ст. Бечеју 17. 1890.

УПРАВА

српских вероисповедних школа
СТАРО-БЕЧЕЈСКИХ.

Ступисмо већ у последњу четврт о. г., а још имамо на дугу које од прошлих, које од ове године много стотина форината, са којима треба да исплатимо штампање листа и награде. С тога уљудно позивамо г. г. учитеље, који лист примају, да својски настоје код дотичних општина, да нам се одуже.

Опомене ћемо свима дужницима ових дана по ново распослати. Који нам после поновљене опомене до 1. Новембра ове године дуг свој не плате, принуђени ћемо их бити путем јавности опоменути.

Администрација Шк. Листа.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампариа Ф. Битермана у Сомбору.